

КОМПЛЕКСНА СТРАТЕГІЯ ВИРОБЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДО ДІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: БАЗОВИЙ (ТАКТИЧНИЙ) ТА РЕЖИМНО-СЕКРЕТНИЙ ВИМІРИ

COMPREHENSIVE STRATEGY FOR DEVELOPING THE PROFESSIONAL READINESS OF POLICE OFFICERS TO ACT UNDER MARTIAL LAW: BASIC (TACTICAL) AND SECURITY-SECURITY DIMENSIONS

Самойленко О.А., д.ю.н., професор,
професор кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності,
Національний університет «Одеська юридична академія»
ORCID ID: 0000-0002-8925-4116

Холод О.В., в.о. завідувача
кафедри військової та фізичної підготовки,
Національний університет «Одеська юридична академія»
ORCID ID: 0009-0000-1190-0387

Стаття присвячена визначенню комплексної стратегії формування професійної готовності поліцейських до виконання завдань в умовах воєнного стану, що включає базовий вимір, пов'язаний із тактико-спеціальною та вогневою підготовкою, та інформаційно-безпековий вимір, спрямований на захист інформаційних ресурсів і забезпечення роботи структурних підрозділів Національної поліції. Автор висновок про те, що в умовах сьогоденної військової агресії проти України в межах комплексної стратегії навчання поліцейських, яка передбачає логічну послідовність розвитку навичок – від базової спеціальної тактичної та вогневої підготовки до підготовки в умовах, максимально наближених до реальних, – учбовий процес працівників Національної поліції повинен включати три взаємопов'язані фази: 1) механічна, спрямована на формування стійких моторних навичок володіння вогнепальною зброєю; 2) когнітивна, яка орієнтована на розвиток здатності поліцейського приймати правомірні та обґрунтовані рішення в умовах невизначеності; 3) тактична, що передбачає інтеграцію набутих механічних і когнітивних навичок у межах сценарних занять типу force-on-force. запропонована комплексна стратегія навчання забезпечує системне поєднання тактичної та вогневої підготовки, враховує логіку поетапного розвитку навичок і створює умови для цілеспрямованого вдосконалення кожного компонента спеціальної підготовки в межах єдиного навчально-тренувального процесу. Особливості тактико-вогневої підготовки, сценарного моделювання та відпрацювання алгоритмів дій поліцейських зумовлюють необхідність обмеження доступу до навчальних матеріалів, методик і тактичних прийомів, які можуть бути використані противником або злочинними угрупованнями.

Констатується, що включення елементів забезпечення секретності та збереження державної таємниці до кожної з наведених фаз комплексної стратегії навчання є важливим не тільки з метою протидії витоку важливої службової інформації, а й сприятиме формуванню у поліцейських культури відповідального поводження з відомостями обмеженого доступу, що є необхідною складовою їх професійної готовності в умовах сучасних загроз національній безпеці.

Ключові слова: вогнева підготовка, поліцейський, режим секретності, тактико-спеціальна підготовка, тактико-бойове тренування, тактичні алгоритми.

The article is devoted to defining a comprehensive strategy for the formation of professional readiness of police officers to perform tasks under martial law conditions, which includes a basic dimension related to tactical-special and firearms training, as well as an information-security dimension aimed at protecting information resources and ensuring the functioning of structural units of the National Police. The author concludes that in the context of the ongoing military aggression against Ukraine, within the framework of a comprehensive police training strategy that provides for a logical sequence of skill development – from basic special tactical and firearms training to training in conditions максимально close to real ones – the training process of the National Police personnel should include three interrelated phases: 1. a mechanical phase, aimed at forming stable motor skills in handling firearms; 2. a cognitive phase, focused on developing the police officer's ability to make lawful and well-founded decisions under conditions of uncertainty; 3. a tactical phase, which involves the integration of acquired mechanical and cognitive skills within scenario-based force-on-force training. The proposed comprehensive training strategy ensures a systemic integration of tactical and firearms training, takes into account the logic of the phased development of skills, and creates conditions for the targeted improvement of each component of special training within a unified training process. The specific features of tactical-firearms training, scenario modeling, and the practicing of police action algorithms determine the necessity of restricting access to training materials, methodologies, and tactical techniques that may be used by the enemy or criminal groups.

It is stated that the inclusion of elements ensuring secrecy and the protection of state secrets at each of the specified phases of the comprehensive training strategy is important not only for preventing the leakage of significant official information, but also contributes to the formation among police officers of a culture of responsible handling of information with restricted access, which is a necessary component of their professional readiness under modern threats to national security.

Key words: firearms training, police officer, secrecy regime, tactical-special training, tactical-combat training, tactical algorithms.

З початком повномасштабної російсько-української війни Національна поліція України опинилася в унікальних умовах одночасного виконання функцій органу забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку та функцій безпосереднього суб'єкта Сил оборони. Відповідно до змісту п. п. 17, 18 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України» Національна поліція України відноситься саме до сил безпеки, адже це правоохоронні та розвідувальні органи, державні органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, сили цивільного

захисту та інші органи, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення національної безпеки України) [1]. До того ж згідно ч. 2 ст. 14 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» під час проведення мобілізації та в умовах дії правового режиму воєнного стану в межах адміністративно-територіальної одиниці обласними військовими адміністраціями (в разі утворення) координується та спрямовується діяльність органів та підрозділів, що входять до системи поліції, Служби безпеки України, територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, органів місцевого

самоврядування, підприємств, установ, організацій, закладів охорони здоров'я стосовно виконання заходів мобілізації [2].

Сьогодні поліція активно залучається до виконання оборонних завдань, що супроводжується розгортанням блокпостів, здійсненням евакуаційних заходів та організацією режимів таємності в умовах роботи ворожої радіоелектронної розвідки, що потребує розроблення стратегії вироблення професійної готовності поліцейських до дій в умовах воєнного стану, адаптації тактико-спеціальної, інформаційно-безпекової та вогневої підготовки підрозділів поліції до нових умов діяльності.

Питання удосконалення професійної підготовки поліцейських в умовах воєнного стану активно досліджуються в сучасній науковій літературі, але здебільше з позицій національної та інформаційної безпеки (О. Завістовський, В. Поливаний, К. Король, В. Дебела та інші фахівці). В. Поливаний наголошує на необхідності нових підходів до тактичної та вогневої підготовки в екстремальних умовах воєнних дій. Але науковці не вдавались до стратегічного рівня роботи Національної поліції [3].

Мета статті полягає у визначенні комплексної стратегії формування професійної готовності поліцейських до виконання завдань в умовах воєнного стану, що включає базовий вимір, пов'язаний із тактико-спеціальною та вогневою підготовкою, та інформаційно-безпековий вимір, спрямований на захист інформаційних ресурсів і забезпечення роботи структурних підрозділів Національної поліції.

Аналіз наукової літератури та практики діяльності працівників Патрульної служби України дозволяє висловити про доцільність впровадження поетапної комплексної стратегії навчання поліцейських, яка передбачає логічну послідовність розвитку навичок – від базової спеціальної тактичної та вогневої підготовки до підготовки в умовах, максимально наближених до бойових. У межах такої стратегії навчальний процес вважаємо можливим розподілити на три взаємопов'язані фази.

Перша фаза – механічна, спрямована на формування стійких моторних навичок володіння вогнепальною зброєю. Використання тренувальних засобів типу MantisX та лазерних пристроїв, що дозволяє відпрацьовувати правильний хват, контроль спуску, вихоплення зброї з кобури та наведення на ціль до рівня автоматизму без додаткового стресового навантаження. На цьому етапі основний акцент робиться на точності рухів, повторюваності дій та мінімізації помилок, що створює фундамент для подальших фаз підготовки.

Друга фаза – когнітивна, яка орієнтована на розвиток здатності поліцейського приймати правомірні та обґрунтовані рішення в умовах невизначеності. Застосування інтерактивних симуляторів і відеосценаріїв дає змогу відпрацьовувати алгоритми прийняття рішення «застосовувати/не застосовувати зброю», навички деескалації конфлікту, оцінки загроз та дотримання вимог законності. На цій фазі вогнева підготовка тісно поєднується з правовою та психологічною складовими, що сприяє формуванню усвідомленої моделі поведінки поліцейського на місці несення служби, підчас патрулювання або роботи на блокпості.

Третя фаза – тактична, що передбачає інтеграцію набутих механічних і когнітивних навичок у межах сценарних занять типу force-on-force. Використання GBV airsoft-систем, імітаційних боеприпасів (зокрема Taginn) та повного тактичного спорядження дозволяє моделювати реальні службові ситуації з підвищеним рівнем стресу. На цьому етапі відпрацьовуються навички командної взаємодії в двійках і трійках та більших груп, комунікації, використання укриттів, переміщення та прийняття рішень у динамічному середовищі.

Таким чином, запропонована комплексна стратегія навчання забезпечує системне поєднання тактичної

та вогневої підготовки, враховує логіку поетапного розвитку навичок і створює умови для цілеспрямованого вдосконалення кожного компонента спеціальної підготовки в межах єдиного навчально-тренувального процесу.

Важливим елементом запропонованої комплексної стратегії навчання є забезпечення режиму секретності та збереження відомостей, що становлять державну таємницю або призначені для службового користування, на кожному з етапів підготовки. Особливості тактико-вогневої підготовки, сценарного моделювання та відпрацювання алгоритмів дій поліцейських зумовлюють необхідність обмеження доступу до навчальних матеріалів, методик і тактичних прийомів, які можуть бути використані противником або злочинними угрупованнями.

У межах механічної фази забезпечення секретності реалізується через використання автономних тренувальних засобів, які не потребують передачі чи пересилання даних через відкриті канали зв'язку, а також через контроль доступу до результатів тренувань та індивідуальних показників здобувачів. Згідно змісту ст. 9 Закону України «Про доступ до публічної інформації» до службової інформації може відноситись інформація, що міститься в документах суб'єктів владних повноважень (внутрішня службова кореспонденція, доповідні записки тощо), пов'язана з розробкою напрямів діяльності установ або з контрольними, наглядовими функціями, зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідальної діяльності чи у сфері оборони країни, але не віднесена до державної таємниці [4]. Вважаємо, що виток інформації щодо рівня підготовленості особового складу поліції створює загрози для державної безпеки та оборони і фактично міститься лише у внутрішній службовій документації, отже такі документи можуть отримувати гриф «Для службового користування», що обмежує доступ до них відповідно до вимог частини другої статті 6 Закону «Про доступ до публічної інформації».

Під час когнітивної фази особливої уваги потребує захист сценаріїв навчальних симуляцій, що моделюють реальні або типові оперативно-службові ситуації. Такі сценарії мають розроблятися з урахуванням вимог режиму службової інформації, а їх використання здійснюватиметься в закритому навчальному середовищі з обмеженням колом осіб. Деталі щодо місць проведення навчально-тренувальних заходів також мають бути засекречені та доступні лише для уповноважених осіб, оскільки розголошення цієї інформації у зв'язку із проведенням масованих обстрілів з боку росії може створити загрозу безпеці персоналу та ефективності підготовки. Унеможливило несанкціоноване поширення алгоритмів реагування, процедур деескалації чи прийняття рішень щодо застосування зброї також заборона учасникам таких заходів фотографування на місці проведення занять. Інформація про локації тренувальних майданчиків і маршрути підготовки здобувачів повинна за змістом відноситись до службової інформації з обмеженим доступом і бути захищеною у межах категорії «Для службового користування» відповідно до чинного законодавства.

Тактична фаза, яка передбачає проведення force-on-force занять, вимагатиме найвищого рівня режимних заходів. Ідея моделювання реалістичних бойових ситуацій бере початок ще в післявоєнній армійській підготовці США та НАТО у 1950–1960-х роках [5]. Тоді впроваджували так звану стратегію «war games» – це стратегічні та тактичні ігри, де частини противника і союзників симулювалися живими людьми або моделями для відпрацювання командних рішень. Мета її використання полягала в тому, щоб навчити офіцерів приймати рішення під тиском та оцінювати ризики у змінних бойових умовах. З переходом на реалістичні бойові тренування з 1980-х років у США почали активно впроваджувати тренування з бойовою взаємодією між групами військо-

вих, що використовували не летальні імітаційні засоби (на початку макети, пізніше – технічні імітаційні). Ще один аспект використання цієї стратегії полягає в тому, що тренування проводились не лише на полігоні, а мошло використовувати реальне середовище, яке динамічне та змінювальне. До 1990-х років методика отримала назву «force-on-force» і поступово перейшла в плани підготовки поліцейських. Поліцейські академії почали відпрацьовувати сценарії затримання, реагування на стрілянину, масові заворушення та інші кризові ситуації з рольовими учасниками. Максимально наблизити умови до реальних, не наражаючи учасників на ризик, дали можливість технічні засоби ринку імітаційної стрелеческої зброї: airsoft, paintball, лазерні системи (наприклад, MILES – Multiple Integrated Laser Engagement System).

В Україні цей метод реалістичного тактико-бойового тренування, за якого учасники використовують імітаційні (не летальні) засоби та сценарії, щоб відпрацьовувати прийняття рішень, тактичні дії та реагування в умовах, максимально наближених до реальних зіткнень або операцій, лише починає впроваджуватись. Такі тренування проводяться в контрольованому середовищі з використанням рольових «противників», а замість бойових набоїв застосовують відповідно ті ж сама безпечні тренувальні засоби (airsoft, paintball), що дозволяє моделювати широке коло ситуацій без ризику травм. В умовах дії воєнного стану такий метод навчання вважаємо повинен бути доступний тільки спеціальному колу службових осіб, повинні діяти

обмеження фото- та відеофіксації, контроль використання персональних електронних пристроїв, регламентований та обліковий доступ до тактичного спорядження й імітаційних засобів, а також обов'язкове інструктування учасників щодо відповідальності за розголошення відомостей про тактику, організацію та результати занять.

Отже, в умовах сьогодної військової агресії проти України в межах комплексної стратегії навчання поліцейських, яка передбачає логічну послідовність розвитку навичок – від базової спеціальної тактичної та вогневої підготовки до підготовки в умовах, максимально наближених до реальних, – учбовий процес працівників Національної поліції повинен включати три взаємопов'язані фази: 1) механічна, спрямована на формування стійких моторних навичок володіння вогнепальною зброєю; 2) когнітивна, яка орієнтована на розвиток здатності поліцейського приймати правомірні та обґрунтовані рішення в умовах невизначеності; 3) тактична, що передбачає інтеграцію набутих механічних і когнітивних навичок у межах сценарних занять типу force-on-force.

Включення елементів забезпечення секретності та збереження державної таємниці до кожної з наведених фаз комплексної стратегії навчання є важливим не тільки з метою протидії витоку важливої службової інформації, а й сприятиме формуванню у поліцейських культури відповідального поведіння з відомостями обмеженого доступу, що є необхідною складовою їх професійної готовності в умовах сучасних загроз національній безпеці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19/sp:head#Text>
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України 12 трав. 2015 р. № 389-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19?find=1&text=%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%86#w1_2
3. В. Поливанюк, В. Шебела Тактична підготовка поліцейських в умовах воєнного стану як обов'язкова складова національної безпеки України. *Інноваційна наука: пошук відповідей та виклики сучасності*. Матеріали конференції МЦНД, (05.07.2024; Житомир, Україна), 136-137.
4. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
5. Bartel L. Adding More Realism to Training. Police. April 4, 2018. URL: <https://www.policemag.com/articles/adding-more-realism-to-training>